

การพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมินบุรี

Development of Violent Behavior of Offenders in the Minburi Special Prison

อัศม์เดช คงขำ²

ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส หนูป่าปริง³

ในปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ต้องราชทัณฑ์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่เป็นผู้ติดยาเสพติด ค้ายาเสพติด กระทำผิดโดยใช้ความรุนแรง กรมราชทัณฑ์จึงต้องดำเนินการแก้ไขปรับเปลี่ยนและพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังในระหว่างที่ถูกคุมขังในเรือนจำให้กลับตัวกลับใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษออกไป และในระหว่างต้องโทษได้ใช้วิกฤติให้เป็นโอกาสในการพัฒนาตน เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตัวเอง ครอบครัว การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทั้ง อายุ เพศ พื้นฐานครอบครัว การศึกษา ความถนัด บุคลิกร่างกาย อุปนิสัย และยักรวมถึงระยะเวลาต้องโทษที่แตกต่างกันไป ซึ่งสิ่งสำคัญอย่างแรกของการดำเนินการ คือ การจำแนกลักษณะของผู้ต้องขังเพื่อจัดกลุ่มผู้ต้องขังเข้ารับการพัฒนาอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของแต่ละคน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการที่จะคืนคนดีกลับสู่สังคมได้อย่างแท้จริง

1. บทความเรียงจากการศึกษาอิสระ การพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมินบุรีที่ได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผศ.ดร.มุฮัมหมัดอิลยาส หนูป่าปริง
2. นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

กรมราชทัณฑ์มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม และแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขังโดยมุ่งพัฒนาเป็นองค์กร พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติโดยสังคมให้การยอมรับ กรมราชทัณฑ์มุ่งมั่นจะใช้เป็นเครื่องมือสถาปนาความเชื่อมั่นของชาวราชทัณฑ์ที่มีต่อภารกิจ “คืนคนดีมีคุณค่า สู่อสังคมนิยม” ให้สามารถตอบสนอง ทั้งต่อการแก้ไขปัญหา ตลอดจนพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ในอนาคตและพร้อมที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานบนก้าวอย่างแห่งความภาคภูมิใจในศตวรรษใหม่ในวาระ “100 ปีราชทัณฑ์ สักดิ์ศรีราชทัณฑ์ มุ่งมั่นป้องกันสังคม” ภายใต้การชี้นำของแผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2559-2562 และเรือนจำส่วนใหญ่ยังมีสภาพเก่าและทรุดโทรมเนื่องจากมีอายุการใช้งานมานาน มีลักษณะเป็นโรงเรือนทำให้ต้องควบคุมผู้ต้องขังแบบรวมโครงสร้างอาคารต่างจากมาตรฐานสากล ประกอบกับจำนวนผู้ต้องขังที่มีมาก ทำให้อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ต่อการควบคุมผู้ต้องขังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล ทำให้เป็นงานที่ทำทายเป็นอย่างมากจากสถิติพบว่าผู้ต้องขังพยายามหลบหนีแหกหักอยู่ในหลักสิบคนเท่านั้น ซึ่งยังไม่ถึงหลักร้อยคนขอให้รักษาไว้ และพยายามให้ลดลงไปในที่สุด ทั้งนี้ขอให้ตรวจสอบเพิ่มเติมว่าเป็นตัวเลขที่เชื่อถือได้หรือไม่เพราะอาจมีบางกรณีที่ผู้ต้องขังหลบหนีและสามารถจับกุมได้ในทันทีทำให้ไม่มีการรายงานเข้ามาที่กรมราชทัณฑ์ จึงขอให้เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์บริหารงานตามความเป็นจริง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด และจะได้รู้ถึงจุดบกพร่อง เช่น ความมั่นคงแข็งแรงของอาคารสถานที่ ประสิทธิภาพการควบคุมความเคร่งครัดรอบคอบของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น อีกทั้งสถานการณ์ปัจจุบันมีผู้ต้องขังที่พ้นโทษและกลับไปกระทำผิดซ้ำเป็นจำนวนมาก ที่ผ่านมาราชทัณฑ์มีนโยบายคืนคนดีสู่อสังคมนิยม แต่จากสถานการณ์กลับกลายเป็นว่าคืนคนเดิมสู่อสังคมนิยม ดังนั้น การกระทำผิดซ้ำเป็นปัญหาหลักและปัญหาสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ ทั้งการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับผู้ต้องขัง ให้สอดคล้องกับการดูแลความปลอดภัยให้สังคม ไม่ควรเน้นผลกับผู้ต้องขังออกสู่อสังคมนิยมเพียงอย่างเดียวแต่ต้องให้ความสำคัญเมื่อได้รับโทษและเกรงกลัวต่อบาปด้วยปัญหาสำคัญของงานราชทัณฑ์ คือ กระบวนการทาง

อาญาของไทยเน้นไปที่การบังคับโทษ ซึ่งมีโทษจำคุกมากเกินไป ส่งผลให้ผู้ต้องขังลี้หนีเรือนจำ ทำให้ผลของการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังไม่เต็มประสิทธิภาพ เมื่อแก้ไขฟื้นฟูเยียวยาไม่ได้ผล ทำให้สภาพภายในเรือนจำมีลักษณะเสมือนหนึ่งเป็นเรือนเพาะชำอาชญากร ที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเหตุใดผู้ต้องขังหลายรายที่มีโทษสูงถึงประหารชีวิตแต่กลับถูกคุมขังจริงเพียง 10 กว่าปี เรื่องดังกล่าวจึงเป็นโจทย์ที่ต้องคิดพิจารณาแก้ไข (กรมราชทัณฑ์, 2561)

เรือนจำพิเศษมีนบุรี มีภารกิจในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไปได้ภายหลังพ้นโทษ โดยการส่งเสริมให้ผู้ต้องขัง มีความรู้ในวิชาสามัญ การฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมทั้งการอบรมทางศาสนาและศีลธรรมปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ผู้ต้องขัง แต่การดำเนินการดังกล่าว ยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดหลายประการ และยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมได้อย่างแท้จริง เพราะขณะที่เรือนจำดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยก็ยังมีผู้ต้องขังบางส่วนกระทำผิดวินัย และเมื่อพ้นโทษไปแล้วยังกลับมากระทำผิดซ้ำทำให้ไม่สามารถกลับตนเป็นพลเมืองดีเมื่อพ้นโทษ ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์และต้องขังที่กระทำผิดเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงต้องเข้าสู่กระบวนการ การพัฒนาพฤตินิสัย โดยฝึกอบรมตามหลักสูตรในชั้นบำบัดฟื้นฟูไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

ผู้ต้องขังในทัณฑสถานทั่วประเทศ เมื่อเข้าไปอยู่ในเรือนจำจะได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำ ซึ่งเป็นหลักสูตรปฐมนิเทศโดยรวม เมื่อมีการตัดสินใจรับเป็นนักโทษเด็ดขาดแล้วก็นำไปสู่คณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ซึ่งคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังก็จะจำแนกผู้ต้องขังแต่ละรายว่าสมควรที่จะได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยโดยวิธีใด ซึ่งจะดูจากพฤติการณ์การกระทำผิด ภูมิหลัง สภาพสังคม ความถนัด ความสามารถพิเศษ หรือบุคลิกลักษณะของผู้ต้องขังเพื่อจัดให้ผู้ต้องขังไปสู่กระบวนการการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในแต่ละราย เช่น ผู้ต้องขังที่อยู่ในวัยเรียนก็จะไปสู่การเรียน โดยมีการจัดการศึกษาในระดับสายสามัญสายอาชีพ ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนผู้ต้องขังที่อยู่ในวัยทำงานก็ต้องศึกษารายละเอียดว่าเหมาะสมที่จะไปรับการฝึกวิชาชีพหรือได้รับ

ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องใดที่จะเหมาะสมกับผู้ต้องขังเพื่อให้สามารถมีความรู้ติดตัวเมื่อพ้นโทษในแต่ละเรือนจำจะมีกายภาพของเรือนจำที่แตกต่างกัน แต่โดยรวมจะมีการจัดการฝึกอาชีพให้กับผู้ต้องขังที่คล้ายกัน ส่วนใหญ่เป็นประเภทช่างฝีมือต่างๆ ทุกสาขา เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างเชื่อม รวมถึงช่างตีหม้อและมีวิชาชีพอิสระ สามารถออกไปประกอบธุรกิจด้วยตัวเองได้ อาทิ การประกอบอาหาร นวด คาร์แคร์ การชงกาแฟ งานด้านคอมพิวเตอร์ หรือวิชาชีพที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม ซึ่งมีพื้นที่เรือนจำชั่วคราวสำหรับฝึกวิชาชีพด้านการเกษตรให้กับผู้ต้องขัง ได้รับแนวพระดำริจากพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในเรื่องศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการฝึกวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ที่เรือนจำให้ผู้ต้องขังเข้ารับการอบรม ผู้ต้องขังที่หลังจากจำแนกแล้วส่วนหนึ่งไปการศึกษา และส่วนหนึ่งมาฝึกวิชาชีพ และมีส่วนอื่นที่มีความซับซ้อนต้องเข้าไปรับการฝึกอบรมเฉพาะทาง (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุคนพิการและผู้ด้อยโอกาส, 2558, หน้า 1)

แนวความคิดการพัฒนาพฤตินิสัย การพัฒนาพฤตินิสัยเป็นกระบวนการฟื้นฟูพัฒนา ร่างกายและจิตใจให้ผู้ต้องขังได้รับการดูแลทั้งจิตใจและร่างกาย เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้กลับตัวกลับใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเมื่อพ้นโทษรวมทั้งในระหว่างต้องโทษได้ใช้วิกฤติเป็น โอกาสในการพัฒนาตน เกิดประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องขังเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติทั้ง ทางตรงและทางอ้อม การแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและแนวทางปฏิบัติ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของผู้ต้องขังให้มีความรู้ มีทักษะวิชาชีพติดตัว และกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณประโยชน์ ต่อการพัฒนาประเทศเพื่อคืนคนดีสู่สังคมลดภาระ ภาครัฐอย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ ได้สะสมพฤติกรรมความคิดและจิตสำนึก ในทางที่ไม่ถูกต้องมาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีลักษณะการกระทำผิดที่หลากหลาย ดังนั้น งานด้านการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นปกติ เหมือนบุคคลทั่วไป จึงเป็นงานที่ถือได้ว่ามีความยากเป็นกรณีพิเศษ (กรมราชทัณฑ์, 2561)

ความหมายของการพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ได้ให้ความหมาย การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง หมายความว่า การแก้ไข พื้นฟู และพัฒนาผู้ต้องขัง เพื่อให้กลับตนเป็นคนดี (อนุชา ร่มพะยอม, 2560) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาพฤตินิสัย หมายถึง การแก้ไขพื้นฟู พฤติกรรมผู้ต้องขังทั้งร่างกายและจิตใจให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น เพื่อพัฒนา ความคิด และฟื้นฟูสภาพจิตใจ โดยการให้การศึกษาและการนำหลักธรรมทางศาสนามาขัด เกลาให้ ผู้ต้องขังสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนเกิดปัญญาในการประกอบกิจการต่าง ๆ และ มีความคิดในการแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกที่ควรซึ่งการให้การศึกษาประกอบด้วย ด้าน การศึกษา สายสามัญ ด้านการฝึกวิชาชีพ และด้านการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม (นายสืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม, 2553) ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาพฤตินิสัย หมายถึง วิธีการ แก้ไขผู้กระทำผิดที่ใช้วิธีอบรมให้ความรู้ ให้การศึกษาการสอนศาสนา ศีลธรรมจรรยา ให้ การฝึกวิชาชีพด้านต่างๆ รวมถึงการสังคมสงเคราะห์และนันทนาการ

การแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ เป็นปัญหาที่สำคัญในการปฏิบัติต่อ ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง (Violent Offender) คือ ปัญหาเกี่ยวกับความหมายและขอบเขต ว่าผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงหมายถึงอะไร การกระทำอย่างไรหรือใครบ้างที่จะถือว่าเป็น ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงโดยทั่วไปการพิจารณาว่าอย่างไร จึงจะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดที่ ใช้ความรุนแรงนั้น (กรมราชทัณฑ์, 2561)

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องของการพิจารณาทั้งประเภทคดี และพฤติกรรมการกระทำผิดโดย ผู้กระทำผิดดังกล่าวจะถือเป็นผู้ที่เข้าเกณฑ์ได้รับบำบัดตาม โปรแกรมที่กำหนดอย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงทุกคนจะต้องเข้ารับการบำบัดเพราะในการ จัด โปรแกรมบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงนั้น จะต้องมีการแยกกลุ่ม แยกประเภทของ ผู้ที่จะต้องเข้าโปรแกรมแต่ละ โปรแกรมซึ่งจะต้องจัดแตกต่างกันไป ตามกลุ่มเป้าหมายที่ แยกต่างกัน เช่น อาจมีการจัด โปรแกรมบำบัดสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงที่มีปัญหา ทางจิตหรือ โปรแกรมสำหรับผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเนื่องจากไม่สามารถควบคุม อารมณ์ตนเองได้ ดังนั้น โปรแกรมในการบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง จึงมีความ หลากหลายขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งแตกต่างกันและวิธีการบำบัดก็แตกต่างกันเช่นกัน

จุดสำคัญในการคัดเลือกคนเข้าสู่โปรแกรมบำบัดนั้น ก็คือการวิเคราะห์สาเหตุของการกระทำผิดและการจัดประเภทผู้กระทำผิด โดยอาจพัฒนาเกณฑ์มาใช้ในการจำแนกเพื่อจัดกลุ่มและคัดเลือกเข้ารับการบำบัดตาม โปรแกรม ซึ่งเมื่อพิจารณาในภาพรวมอาจแยกประเภทของโปรแกรมการบำบัดผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง

องค์การอนามัยโลก (The World Health Organization: WHO) ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรง หมายถึง “การกระทำที่มีเจตนาที่แสดงออกมาทางร่างกาย การขู่บังคับ การแสดงอำนาจ ต่อตนเองบุคคลอื่น กลุ่มบุคคล หรือชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเสียชีวิต ความสะเทือนใจ ความสูญเสีย หรือการถูกทอดทิ้ง” ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยา การลงโทษตามกฎหมายอาญานั้น Stanley (1972 อ้างถึงใน เพชรรัตน์ อิงคสารมณี, 2551, หน้า 6-10) ได้สรุปเป็นทฤษฎีการลงโทษไว้ในหนังสือ “Theories of punishment” มหาวิทยาลัยอินเดียน่า ว่าแนวความคิดในการลงโทษตามกฎหมายอาญา แบ่งเป็น 4 ทฤษฎี คือ (1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก่สังคม (Retribution) (2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterrence) (3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) (4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อจุดมุ่งหมายรวม (Retribution) ทฤษฎีว่าด้วยการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) Eric Berne (ค.ศ.1910 – 1970) ซึ่งเป็นจิตแพทย์ชาวแคนาดา ได้คิดทฤษฎีนี้และได้รับความนิยมและน่าสนใจของบุคคลในวงการต่างๆ มากมายไม่เฉพาะแต่นักจิตวิทยาเท่านั้น เพราะทฤษฎีการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง การศึกษาบุคลิกภาพสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมการแสดงออก ทั้งคำพูด ท่าทาง น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง การเคลื่อนไหวของร่างกาย ฯลฯ ลักษณะการแสดงออกเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของบุคคล ทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ช่วยในการปรับตัว ทำให้การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

วัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี และเพื่อพัฒนาแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ใช้การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ใช้คำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ ทำให้ได้ข้อมูลหลากหลายแง่มุม ซึ่งคำถามสำหรับสัมภาษณ์

ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก (In-Dept Interview) จากกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จำนวน 10 คน ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละราย ในวันเวลาที่ไม่ว่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูล รายละเอียดที่เกิดขึ้นในแต่ละราย ไม่อาจกำหนดเวลาที่แน่นอนได้ ตามความเหมาะสมในแต่ละราย การสัมภาษณ์เป็นไปโดยใกล้ชิด บรรยากาศการสัมภาษณ์โดยทั่วไปเป็นไปด้วยดี เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มีความยินยอมและเต็มใจที่จะให้สัมภาษณ์ และผู้ให้สัมภาษณ์ทราบว่าข้อมูลที่ได้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา เริ่มสัมภาษณ์ตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2562 และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของกรมราชทัณฑ์ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จำนวน 10 คน จากกลุ่มตัวอย่างมาศึกษาและวิเคราะห์ตามกระบวนการของงานวิจัยเชิงคุณภาพ กล่าวคือ วิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากนั้นนำประเด็นสำคัญมาแยกเป็นประเด็นย่อย และหัวข้อย่อย ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากภาพรวมไปจนถึงวิเคราะห์ถึงประเด็นย่อย และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการเชิงบรรยาย (Descriptive Research)

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จากการสัมภาษณ์ ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง จำนวน 10 คน สามารถตอบคำถามการวิจัยที่ว่า การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี ได้ดังนี้

1. การพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี การพัฒนาพฤติกรรมนิสัย สามารถปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีได้ แต่ต้องอาศัยเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต้องใช้เวลาในการปรับเปลี่ยน โดยต้องกระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงมีพื้นฐานด้านอารมณ์และความคิดแตกต่างกัน แต่จากการสัมภาษณ์ ผู้กระทำผิดได้สำนึกในความผิดที่กระทำ และพร้อมที่จะแก้ไข ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเพราะเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วผู้กระทำผิดไม่คิดจะกลับเข้ามาในเรือนจำอีก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ชัยรัตน์ โภคย์สุพัศตร์, 2548) เรื่อง ความคิดเห็นของผู้ต้องขังต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ที่ผลการศึกษาพบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยและความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขังไม่มีผลกับความคิดเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ผู้ต้องขังที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยแตกต่างกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จากการสัมภาษณ์ ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง จำนวน 10 คน พบว่าส่วนน้อยที่จะมีปัญหาและอุปสรรคในการการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย เพราะการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้กับผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังบางคนกระทำผิดเพราะอารมณ์ร้อน ไม่คิดไตร่ตรองให้ดีก่อน ไม่สนใจว่าใครจะเดือดร้อนหรือเปล่า ตัดสินใจทำอะไร โดยไม่คิดให้ดีก่อน และทำอะไรตามใจตัวเองตลอด เอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ และการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยยังขาดการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ เพราะกิจกรรมบางอย่างยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร อุปสรรคในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในเรือนจำมีไม่เพียงพอกับความต้องการสำหรับผู้ต้องขัง ทำให้ผู้ต้องขังขาดโอกาสในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ (สืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม, 2554) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาในการควบคุมและพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง

คติความมั่นคง ได้แก่ การควบคุมไม่มีการแยกแค้นระหว่างผู้กระทำผิดคตินั่นคงกับคดีทั่วไป ขาดสถานที่ควบคุมที่เหมาะสม ขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขังถูกปลุกฝังทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาครัฐและได้รับการถ่ายทอดหลักกรรมทางศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง บิดเบือนคำสอน ขาดวิทยากรในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง การฝึกวิชาชีพในปัจจุบันไม่สอดคล้องความต้องการของผู้กระทำผิดเรือนจำพิเศษมีนบุรี

3. แนวทางในการการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จากการสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาพฤตินิสัยควรเป็นแนวทางที่สอดคล้องไปด้วยธรรมชาติ เพราะธรรมชาติสอนให้ไม่ยึดติดกับทุกสิ่ง เข้าใจการเกิดขึ้นคงอยู่และดับสลาย อยากให้มีการเพิ่มเติมโดยให้ผู้ต้องขังได้ร่วมกิจกรรมดีๆอย่างนี้ให้มากขึ้น เพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ต้องขัง กระบวนการแก้ไขการพัฒนาพฤตินิสัยของเรือนจำพิเศษมีนบุรี ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องระยะเวลาในการจัดอบรม ต้องการให้มีกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม การปรับพฤติกรรมผู้ต้องขังประเภทต่างๆ ต้องนำกิจกรรมกลุ่มรูปแบบต่างๆมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังร่วมด้วย เช่น ชุมชนบำบัด ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนทัศนคติและแก้ไขแนวคิดแบบมีเหตุมีผล คนตรีบำบัดก็เป็นกิจกรรมที่ปรุงแต่งอารมณ์ให้มีนิสัยอ่อนโยน ลดความก้าวร้าว การใช้ศิลปะในการบำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจให้ผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสมาธิอาชีวบำบัด เป็นการให้ผู้ต้องขังได้รับการฝึกอาชีพและทำงานตามความถนัดของแต่ละคน จะเห็นได้ว่าเรือนจำพิเศษมีนบุรีได้ดำเนินการจัดโครงการ กิจกรรม การฝึกอบรมวิชาชีพ ตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัด แต่การพัฒนาพฤตินิสัยก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผู้กระทำผิดคตินั่นคงที่ใช้ความรุนแรง ก็ยังหวงกับมากระทำความผิดอีก

อย่างไรก็ตามการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำผิดคตินั่นคงที่ใช้ความรุนแรงของเรือนจำพิเศษมีนบุรี ยังต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆให้ทันกับความต้องการของผู้ต้องขังที่นับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยการเพิ่มระยะเวลาในการจัดกิจกรรม เพื่อให้การพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง มีความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาพฤตินิสัยจะใช้หลักทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยา ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการ

แก้แค้นให้แก้สังคม (Retribution) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterrence) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อจุดมุ่งหมายรวม (Retribution) อย่างเดียวไม่ได้ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละคนอีกด้วย

จากผลการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับทฤษฎี ทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยา ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นให้แก้สังคม (Retribution) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม (Deterrence) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitation) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อจุดมุ่งหมายรวม (Retribution) อย่างเดียวไม่ได้ต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของแต่ละคนอีกด้วยและทฤษฎีว่าด้วยการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) ซึ่งครอบคลุมก็เป็นหนึ่งปัจจัยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังได้ เช่นเดียวกันและนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ที่ต้องการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคม และการฝึกวิชาชีพเป็นกระบวนการในการแก้ไขพัฒนานิสัยผู้ต้องขังให้มีความรู้ ทักษะความชำนาญและประสบการณ์ในการทำงาน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีและได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกวิชาชีพไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ ตลอดจนเสริมรายได้ให้แก่ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างต้องโทษมีรายได้ รู้จักพึ่งพาตนเอง โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ การได้คนคิดกลับคืนสู่สังคม สังคมปราศจากอาชญากรรมหรืออบายมุขต่างๆ ซึ่งเป็นข้อมูลป้อนกลับที่ทำให้ไม่มีผู้กระทำผิดซ้ำได้ ดังนั้นการพัฒนาพฤติกรรมผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี จึงสอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น แต่ยังไม่สามารถครอบคลุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในเรือนจำพิเศษมีนบุรีได้ทั้งหมด ซึ่งการใช้กระบวนการต่างๆ เข้ามาปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงนั้น เช่น โปรแกรมการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยในเรือนจำพิเศษมีนบุรี มีประโยชน์มากสำหรับผู้ต้องขังที่ต้องการแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมนิสัยของตัวเอง แต่ยังมีผู้ต้องขังบางคน หรือผู้ต้องขังที่กระทำผิด เกิน 2 ครั้ง ไปแล้วจะไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควรและ

ผู้ต้องขังยังกลับมากระทำผิดซ้ำๆ อีก ดังนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับ การพิจารณาผู้กระทำผิดที่ใช้ ความรุนแรง เป็นรายๆ ไป และยังคงคำนึงถึงสภาพของตัวผู้กระทำผิดเอง เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม ครอบครัว เพื่อน ฯลฯ เป็นหลัก ในการคัดเลือกผู้กระทำผิดที่ใช้ ความรุนแรงเข้ารับการฝึกอบรม หรือ โครงการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรง เรือนจำพิเศษมีนบุรี เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของกรมราชทัณฑ์ในการแก้ไขพัฒนาพฤติ นิสัยผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไปได้ภายหลังพ้นโทษ โดยการ ส่งเสริมให้ผู้ต้องขัง มีความรู้ในวิชาสามัญ การฝึกวิชาชีพที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน รวมทั้งการอบรมทางศาสนาและศีลธรรมปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้แก่ ผู้ต้องขัง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย เรือนจำพิเศษมีนบุรีควรมีการจัดหางานให้กับ ผู้ต้องขังที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพตามความถนัดของแต่ละบุคคลเมื่อหลังจากผู้ต้องขังพ้น โทษออกไปมีงานทำและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ควรมีการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรมวิชาชีพให้เพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อความสะดวกและการ ทำงานจะได้ต่อเนื่อง ควรเพิ่มระยะเวลาและขอบเขตการฝึกอบรมให้กว้างขึ้น เพื่อเพิ่มประ สติภาพในการปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง สังคมต้องเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่กลับ ตนเป็นคนดี เพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ต้องขัง มีที่ยืนอยู่ในสังคม เพราะการให้อภัย คือ การให้ที่ ยิ่งใหญ่ที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคต การวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤตินิสัย ผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี ยังไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างไรจึงจะมี การพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงเรือนจำพิเศษมีนบุรี ให้มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากการปฏิบัติงานเรือนจำมีข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับ การใช้งบประมาณ และยังมีเงื่อนไขของกฎหมาย การเปิดโอกาสให้กับผู้ต้องขังที่พ้นโทษกับสู่สังคม จึงขอ เสนอให้ผู้สนใจทำวิจัยในเรื่อง การพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดที่ใช้ความรุนแรงให้สามารถ ปรับเปลี่ยนพฤตินิสัยของตนเองเพื่อกลับตนเป็นคนดีกลับคืนสู่สังคม

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2561). คู่มือการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดี และพฤติการณ์การกระทำผิด.
- กรมราชทัณฑ์. (2561). วารสารกรมราชทัณฑ์ ความหมายของการกระทำความรุนแรง. (หน้า 1).
- กรมราชทัณฑ์.(2561). วารสารกรมราชทัณฑ์ นโยบายกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ 2561-2562. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2562, จาก http://www.correct.go.th/?page_id=12285
- กรมราชทัณฑ์. (2562). ประวัติความเป็นมา. สืบค้น 2 กันยายน 2562, จาก <http://www.correct.go.th/newcorrectweb/index.php/home?lang=th/>.
- กลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย กรมราชทัณฑ์ (2562). การกิจและอำนาจหน้าที่ ของกรมราชทัณฑ์ สืบค้น 2 กันยายน 2562, จาก <http://www.correct.go.th/brr/index.php/th/2017-08-09-14-29-30/2017-08-09-14-29-3>
- คณะกรรมการ การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุคนพิการและ ผู้ด้อยโอกาส.(2558). ผู้ต้องขัง.สืบค้น 2 กันยายน 2562, จาก <https://www.senate.go.th/>
- นฤมนต์ เผ่าเพ็ง. (2558). ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของเจ้าพนักงานเรือนจำพิเศษพัทยา. งานวิจัย วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
- ปรียาภรณ์ สุโพธิ์. (2549). พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของผู้หญิง : ศึกษากรณีผู้ต้องขังใน คดีประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย.วิทยานิพนธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เพชรรัตน์ อิงคสารมณี. (2551). ทฤษฎีการลงโทษของนักอาชญาวิทยา. (หน้า 6-10)

พวิฐ สร้อยเสนา. (2552). ยุทธศาสตร์การพัฒนาพหุตินิสัยของผู้ต้องขังตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำอำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

มุขรินทร์ เพลิงน้อย. (2559). ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาพหุตินิสัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วันทนา เนื่องอนันต์. ทักษะสถานวัยหนุ่มกลาง. โปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์การกระทำผิด. สืบค้น 2 กันยายน 2562, จาก http://br.correct.go.th/br_wp/?p=2757.

สืบวงศ์ พิทักษ์ธรรม. (2553). แนวทางการควบคุมและการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังคดีความมั่นคง. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อนุชา ร่มพะยอม. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพหุตินิสัยของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.